

Олена КОВШАР,
orcid.org/0000-0003-3407-8570
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної освіти
Криворізького державного педагогічного університету
(Кривий Ріг, Україна) elenadivakovshar@gmail.com

**ТЕХНОЛОГІЯ ТЬЮТОРСЬКОГО СУПРОВОДУ
ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ
ДО НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЗИЦІЇ «ШКОЛЯР»**

Організація тьюторського супроводу дітей передшкільного віку зумовлюється потребою сучасного суспільства, забезпеченням цілісності, індивідуалізації освітнього процесу в навчальних закладах, дотриманням принципу наступності, перспективності й спадкоємності в розвитку, навчанні та вихованні дітей п'яти років. Технологія тьюторського супроводу формування готовності дітей передшкільного віку до нової соціальної позиції «школяр» спрямована на формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості дитини, готової до переходу в нові соціальні умови шкільного життя; створення стартових можливостей літичного переходу дітей п'яти років до навчання у школі. Технологія включає сукупність спільних цілеспрямованих педагогічних дій представниками організованої спільноти (педагогів-вихователів, вчителів початкової школи, керівників закладів освіти, батьків) щодо індивідуалізації освітнього процесу, впровадження дитиноцентричного, особистісно-діяльнісного підходу.

Ключові слова: тьюторський супровід, вихователь-тьютор, готовність дитини передшкільного віку до нової соціальної позиції «школяр».

Olena KOVSHAR,
orcid.org/0000-0003-3407-8570
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Head of the Department of Preschool Education
Kryvyi Rih State Pedagogical University
(Krivoy Rog, Ukraine) elenadivakovshar@gmail.com

**TECHNOLOGY OF TUTOR'S ACCOMPANY OF CHILDREN OF PRE-SCHOOL AGE
IN FORMATION OF READINESS TO A NEW SOCIAL POSITION «SCHOOL»**

The organization of tutor support for pre-school children is conditioned by the need of a modern society, ensuring the integrity, individualization of educational process in educational institutions, observance of the principle of continuity, promising and continuity in the development, education and upbringing of children of five years. Technology of tutor accompaniment of formation of readiness of children of pre-school age to a new social position "schoolboy" is aimed at forming a holistic, harmoniously developed personality of a child ready for the transition to new social conditions of school life; creation of start-up opportunities for the five-year-old children's transition to school. The technology includes a set of joint targeted pedagogical actions by representatives of the organized community (teachers-educators, primary school teachers, heads of educational institutions, parents) with regard to the individualization of educational process, the implementation of child-centered, personal-activity approach.

Key words: tutor's support, tutor-tutor, readiness of a child of pre-school age to a new social position "schoolboy".

Постановка проблеми. Фундамент майбутньої особистості закладається в дошкільному віці, а майбутнє держави визначається рівнем освіченості її найменших громадян – дітей дошкільного віку. Освіта має підготувати людину до нових умов життя і діяльності. Нагальною потребою сучасної дошкільної та початкової освіти є необхідність реалізації принципу безперервності освіти, забезпечення її цілісності, дотримання наступності,

перспективності й спадкоємності у розвитку дітей передшкільного віку, забезпечення літичного розвитку, організація їх навчання та виховання у всіх ланках навчально-виховної роботи ЗДО і 1 класу школи.

Готовність дитини до систематичного навчання в школі є підґрунтям, від якого залежать її подальші успіхи в навчальній діяльності, здатність до довільної діяльності, самодостат-

ність і самопочуття, яке значною мірою впливає на її психічне та соматичне здоров'я, адже це для дитини – важливий крок у доросле життя. Те, яким він буде, наскільки успішним, залежить від здатності дитини швидко адаптуватися до нових умов, реалізовувати власні потенційні можливості.

Тьюторський супровід дітей передшкільного віку, співучасть педагога-вихователя в індивідуальному розвитку дитини старшого дошкільного віку спрямовані на індивідуальну підтримку та підготовку дітей передшкільного віку до нової соціальної позиції «школяр».

Аналіз досліджень. Дослідження проблеми підготовки дітей до школи, організації передшкільної освіти, організації тьюторського супроводу здійснено зарубіжними та вітчизняними вченими в різних напрямках, як-от: розроблення і створення компенсуючого механізму, який би дав змогу вирівняти соціально-психічний розвиток усіх дітей п'ятирічного віку, в яких би сім'ях вони не виховувалися (Аітов, 1998: 24); усунення наявних суперечностей у суспільстві між принципом гуманізації стосовно передшкільної освіти як соціального феномена і поширеним явищем «раннього педагогічного насилля» (примусу) щодо підготовки дітей до школи (Зима, 2011); освітнє середовище як чинник формування готовності дитини до навчання у школі в умовах передшкільної освіти (Урбанська, 2010); організаційно-методичні умови успішної підготовки педагогів до вирівнювання стартових можливостей майбутніх першокласників (Анісімова, 2011) поява наприкінці старшого дошкільного віку «внутрішніх морально-етичних інстанцій» (Л. Виготський, Д. Ельконін), які ведуть до зміни взаємовідносин, будуть провідними в шкільному колективі й зумовлюватимуть новий тип поведінки учня, школяра; розвиток базових якостей особистості випускника дошкільного закладу. Л. Божович підкреслює, що в дитини-дошкільника має бути розвинений відповідний рівень пізнавального ставлення до дійсності, рівень розвитку пізнавальних інтересів, пізнавальних потреб – потреба в набутті нових знань і вмінь, яка реалізується в навчанні як суспільній значущій діяльності, утворює нову соціальну позицію (Божович, 1968).

У сучасній педагогічній освіті досліджені деякі аспекти наступності дошкільної та початкової ланок освіти, проблеми організації передшкільної освіти дітей п'яти років та партнерської взаємодії дошкільної та початкової ланок освіти, форми методичної співпраці дошкільних закладів та початкової школи. Натомість такі актуальні питання сьогодення, як підтримка індивідуаль-

ного розвитку дитини старшого дошкільного віку у підготовці до школи, організація тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні готовності до нової соціальної позиції «школяр» не були предметом спеціального дослідження, означені поняття лише дотично згадуються окремими вченими (А. Богуш, Л. Божович, Н. Гавриш, О. Ковшар, Т. Піроженко, О. Проскура, Т. Степанова).

Сутність тьюторської діяльності, функції педагога, що здійснює тьюторський супровід, розглядалися в роботах Л. Гедгафарової, С. Дудчик, Ю. Кокамбо, Л. Колодкиної, А. Николаєвої, М. Тюминої, О. Скоробогатової та ін. На жаль, проблема тьюторського супроводу саме дітей старшого дошкільного віку, підготовка педагогів-вихователів до тьюторського супроводу дітей не була висвітлена у сучасному дослідженнях.

Отже, потребує вирішення низка таких питань: впровадження інноваційних підходів, розробка нової стратегічної мети щодо теоретичних і методичних засад індивідуалізації розвитку дитини, організація та методичне забезпечення тьюторського супроводу дітей старшого дошкільного віку в підготовці до навчання в початковій школі; соціальне та особистісне значення готовності дитини до нової соціальної позиції «школяр».

Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методичних концептів, детермінації технології тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні нової соціальної позиції «школяр».

Із метою розв'язання поставлених завдань використаний комплекс методів дослідження: методи порівняльного та системного аналізу для зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, обґрунтування методичних і теоретико-методичних засад тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні готовності до нової соціальної позиції «школяр». Основними методологічними підходами вибрані діяльнісно-особистісний та дитиноцентричний.

Виклад основного матеріалу. Реформування і модернізація системи освіти на сучасному етапі в Україні підвищує вимоги щодо змісту, інноваційних технологій і форм її організації на всіх освітнянських ланках – від дошкільної до вищої освіти. У цьому зв'язку особливої значущості набуває організація і модернізація вихідної, засновницької ланки – дошкільної освіти. Провідною ідеєю дослідження стало положення про те, що організація тьюторського супроводу дітей п'яти років зумовлюється потребою сучасного суспільства в забезпеченні її цілісності, індивідуалізації, дотри-

мання принципу наступності, перспективності й спадкоємності в розвитку, навчанні та вихованні дітей п'яти років.

Процес формування готовності дітей передшкільного віку до нової соціальної позиції «школяр» передбачає індивідуальну підтримку розвитку кожної особистості; підготовку програм тьюторського супроводу дітей передшкільного віку.

Готовність дітей старшого дошкільного віку до нової соціальної позиції «школяр» виявляється у сформованості базових якостей цілісної особистості, розвитку усіх психічних процесів відповідно до вікової категорії, пізнавально-мовленнєвої активності, становленні якісних психічних новоутворень у дітей шести років, як-от: внутрішніх морально-етичних інстанцій, довільності поведінки, самостійності і відповідальності, креативності, ініціативності, свободи і безпечності поведінки, самооцінки, самоставленні, самосвідомості.

Отже, важливим завданням дошкільного освіти виявляється педагогічний, тьюторський супровід формування готовності дітей до школи, до нової соціальної позиції «школяр». Мета тьюторського супроводу дітей передшкільного віку – індивідуальна підтримка, супровід у вирівнюванні стартових можливостей усіх дітей старшого дошкільного віку у різних типах освітніх закладів у переході їх до нової соціальної позиції «школяр», до навчання в першому класі школи.

Практичне значення дослідження технології тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні готовності до нової соціальної позиції «школяр» включає відповідну розробку та впровадження моделі тьюторського супроводу, нових форм, методів тьюторського супроводу дітей передшкільного віку, розробку програм індивідуального розвитку та підтримки особистості дитини передшкільного віку, систему корекційно-розвивальних занять із дітьми п'яти років із формування готовності до соціальної позиції «школяр», вправи, ігрові та педагогічні ситуації, методичний супровід підготовки педагогів вихователів до впровадження тьюторської технології, розробку соціально-педагогічної системи залучення батьків майбутніх першокласників до тьюторського супроводу. Суб'єктами тьюторського супроводу дітей передшкільного віку можуть виступати неформальне об'єднання педагогів (вихователів ЗДО, учителів початкової школи), керівників навчальних закладів (завідувачів і методистів закладів дошкільної освіти, директорів шкіл і заступників з навчально-виховної роботи), батьків, які зацікавлені у спільній результативній громадсько-педагогічній діяль-

ності щодо створення стартових можливостей безкризового переходу дітей передшкільного віку до навчання у школі, сукупність спільних цілеспрямованих педагогічних дій, спрямованих на формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості дитини, готової до переходу в нові соціальні умови шкільного життя.

Основними методологічними підходами технології тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні готовності до нової соціальної позиції «школяр» вибраний діяльнісно-особистісний та дитиноцентричний, які зумовлені сучасними інноваційними процесами в дошкільній освіті.

Діяльнісно-особистісний підхід дає змогу максимально враховувати індивідуально-психологічні особливості, досвід кожного із суб'єктів педагогічного тьюторського супроводу дітей передшкільного віку. Реалізація діяльнісно-особистісного підходу передбачає особистісний розвиток кожного суб'єкта та забезпечує повноцінний розвиток дитини старшого дошкільного віку, самореалізацію в процесі активної організаційно-педагогічної діяльності, розкриття потенційних можливостей свого «Я» у процесі тьюторського супроводу та педагогічної взаємодії.

У межах цього підходу передбачається, що педагоги-вихователі ставляться до кожної дитини як до самостійної цінності, індивідуальності; це вимагає персоналізації педагогічної взаємодії та адекватного включення в діяльнісний процес усіх учасників.

Тьюторський супровід на засадах дитиноцентризму спрямований на формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей, готовності дитини п'яти років до взаємодії в нових умовах соціального довкілля, що забезпечує літичний перехід її до нової соціальної позиції «школяр». Основними пріоритетами реалізації принципу дитиноцентризму у тьюторському супроводі дітей передшкільного віку виступили: визнання самоцінності дошкільного дитинства, розвиток індивідуальних здібностей дитини й урахування її наявного індивідуального досвіду, збереження дитячої субкультури, організація освітнього простору дітей п'яти років, використання форм, методів, експериментальної методики відповідно до індивідуальних особливостей кожної дитини.

Технологія тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формування готовності до нової соціальної позиції «школяр» складається з таких етапів: організаційно-нормативний (психолого-педагогічна діагностика основних параметрів особистості дітей передшкільного віку; формування у

керівників освітніх закладів, педагогів-вихователів уявлення про діяльність тьютора як складової частини професійної культури); практико-дієвий (розробка і впровадження моделі технології тьюторського супроводу, програм семінарів із підготовки вихователя-тьютора; розробка індивідуальних програм формування готовності до нової соціальної позиції «школяр» дітей передшкільного віку та їх методичного забезпечення, реалізація програми семінарів); рефлексивно-оцінний (аналіз результатів технології тьюторського супроводу дітей передшкільного віку у формуванні готовності до нової соціальної позиції «школяр»); створення банку досвіду вихователя-тьютора).

Основою педагогічного супроводу є вибір педагогом індивідуальної освітньої траєкторії, осо-

бливих та різноманітних форм, засобів, методів та прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності кожної дитини. Оволодіння навчальним змістом в індивідуальному темпі забезпечується шляхом врахування комплексу індивідуальних відмінностей дітей, створенням спеціального розвивального освітнього середовища.

Висновки. Впровадження технології тьюторського супроводу формування готовності до нової соціальної позиції «школяр» дітей передшкільного віку забезпечить безперервний розвиток дітей дошкільного та молодшого шкільного вік, буде сприяти літичному розвитку, адаптації до нових соціальних умов, забезпечить наступність, безперервність двох ланок освіти і, насамперед, формування розвиненої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аитов Н. А. Можно ли управлять социологическими процессами? Социологические исследования. 1998. № 3. С. 24–30.
2. Анисимова Т. Г. Подготовка педагогов к выравниванию стартовых возможностей будущих первоклассников: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08. Пенза, 2011. 26 с.
3. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1968. 464 с.
4. Зима Е. Г. Особенности образования в современном российском обществе: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07. Москва, 2011. 25 с.
5. Урбанская М. В. Образовательная среда как фактор формирования готовности ребенка к обучению в условиях предшкольного образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Санкт-Петербург, 2010. 211 с.

REFERENCES

1. Aitov N. A. (1998). *Mozhno li upravliat sotsiologicheskimi protsesami?* [Can I manage sociological processes?] *Sotsiologicheskie issledovaniia – Sociological researches*, 3, pp. 24–30 [in Russian]
2. Anisimova T. G. (2011) *Podgotovka pedagogov k vyravnivaniuu startovykh vozmozhnostey budushih pervoklasnikov*. [Preparation of teachers for equalization of starting opportunities of future first-graders: author's abstract. dis to acquire a student degree]. Extended abstract of candidate's thests. Sumy: SumSU [in Russian]
3. Bozhovich L. I. (1968). *Lichnost I yeie formirovaniie v detskom vozraste* [Personality and its formation in childhood]. Moscow: Prosveshchenie [in Russian]
4. Zima E. G. (2011) *Osobennosti obrazovaniiy v sdovremenom rosiyskom obshchestve* [Peculiarities of education in modern Russian society]. Extended abstract of candidate's thests. Sumy: SumSU [in Russian]
5. Urbaskaya M. V. *Obrazovatelnaia sreda kak factor formirovaniia gotovnosti rebenka k obucheniiu v usloviiah predshkolnogo obrazovaniia*. [Educational environment as a factor of formation of child's readiness for education in conditions of pre-school education]. Extended abstract of candidate's thests. Sumy: SumSU [in Russian]